

La Letra Mesadièra

DE L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS D'ARIÈJA

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://arieja.ieu-opm.com/>

AGENDA

Emission de ràdio

Cada dimars, de 19h00 a 20h00 - Era votz dera montanha, sus Ràdio Coserans 94.7 FM

Corses d'occitan

Les corses d'occitan per adultes debutants e confirmats tornan prene a Pàmias, Foish, L'avelhanet, Sent Joan del Falgar, Sent Guirionç !!

Entresenhas al 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

Acamps

11 e 25/11/2021 a 19h00 a Pàmias (Espaci occitan) – Acamp del Cercle occitan Prosper Estieu. Contacte : 05.81.06.03.88 o ostaloc09@orange.fr

Animacions

29/10/2021 a 18h30 als Pujòls – Estrena de la mòstra « Las filhas : Henri de Toulouse-Lautrec/Joan Bodon ». Pass sanitari obligatòri. Entresenhas : 05.81.06.03.88 o ostaloc09@orange.fr

12/11/2021 a 18h30 a Pàmias (Espaci occitan) - *Les divendres de l'Espaci occitan* : Sèrgi Pey poèta-actor d'una transculturalitat occitana. per Leo Humbert. Entrada liura. Pass sanitari obligatòri. Manja-dreit après la conferéncia. Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

19 e 20/11/2021 a Pàmias – Festenal occitan (veire programa p.2). Pass sanitari obligatòri. Entresenhas e reservacions : 05.81.06.03.88/ ostaloc09@orange.fr

LO MOT DE LA PRESIDENTA

Cars amics,

Le 17 d'octobre passat se tenguèt a Tolosa l'Amassada Generala de l'IEO federal. Un acamp important ja que caliá elegir un conselh d'administracion novèl per l'associacion e que tanben, le president sortent se tornava pas presentar. Tot aquò dins un contèxte malaisit que la covid n'èra pas sol responsable. Dempuèi d'annadas coneissèm al dintre de l'IEO problèmas de comunicacion e de foncionament que nos i cal trobar solucions se volèm contunhar d'existir e de jogar nòstre ròtle per la defensa de la lenga.

Al jorn de uèi que la lenga es a desaparèisser dins l'espaci public, l'IEO representa totes les que fan un usatge volontari de l'occitan.

Dempuèi la creacion de l'Ofici Public de la Lenga occitana (OPLO) las ajudas de la Region a l'IEO federal an demesit e fa dos ans que cal subreviure sens cap de subvençion. A l'ora d'ara, i a pas tanpauc d'emplegat, ja que le director demandèt una rompedura convencionala de contracte qu'es efectiva dempuèi fin de setembre. La gestion de l'IEO federal repausa pas que sul benevolat dels elegits al CA. Cal pas desbrembar qu'Occitània representa un territòri plan expandit e organizar de trabalh collaboratiu es pas totjorn aisit.

Las activitats de l'IEO federal – uèi que las atacas contra l'occitan e las autras lengas son terriblas – nos'n podèm pas passar : a costat del trabalh d'edicion e de difusion

de la literatura occitana, del trabalh de secretariat, de comptabilitat e de relacions amb totes las seccions regionalas, l'IEO federal fa un trabalh dels grands de representacion dins las instàncias nacionalas e internacionalas de defensa de las lengas minorizadas : ELEN (European language equality network), NPLD (Network to Promote Language Diversity), « Pour Que Vivent nos Langues » e l'UNESCO. Podèm pas ara comptar que suls benevòls per demorar al nivèl de totes aquelas exigéncias.

Alara, le novèl CA elegit trabalharà per :

- Mutualizar las ressorsas de las seccions, per desvolopar d'acamps mai frequents a distància, gràcias a las tecnologias novèlas, per fin d'assegurar le secretariat, la tresaurariá e la gestion de basa dusca que la situacion financièra permeta d'emplegar un salariat al mens a mièg temps.
- Que torne parèisser la revista de l'IEO *Anem Occitans!* amb un sistèma de rubricas fargadas per las seccions e le CA ne seriá comitat de redaccion.

- Que i aja una consultacion de las seccions departamentalas per identificar amassa de grops grands d'activitats de desvolopar.

- Que contunhe l'informacion dels aderents e que i pòsca aver un retorn, amb benlèu una adreça especifica per mandar comentaris.

Vesètz, de trabalh n'i a, dins Arièja farem la nòstra part, per que l'IEO contunhe sa mission d'actor d'activitats lingüisticas e diga sa vision occitanista independenta.

Dins aquela draia pensatz al Festenal Occitan de Pàmias que se debanarà fin de novembre, una escançon de las bonas de verificar la vitalitat nòstra.

Per avançar avèm besonh de totes e de cadun, atal entre totes farem tot !

Annia Wolf

~~~~~

a Pàmias 19 e 20 de novembre

Novembre : Bibliotèca dels Pujòls : del divendres 22 d'octobre al divendres 19 de novembre, mòstra « **Las filhas : Henri de Toulouse-Lautrec/Joan Bodon** ». Estrena de la mòstra : divendres 29 d'octobre a 18h30.

Divendres 15 de novembre a 21h00 (Sala Fernan – Anciana rota de Pàmias – Las Parets)

21h00 : Teatre per la tropa **Les Galejaires** « La sopa al piston »

22h00 : Concèrt-recital « *La Vida* » amb **Eric Fraj** e **Morgan Astruc** <https://www.youtube.com/watch?v=8cUA91QD6Yc>

Dissabte 20 de novembre (Sala Espalioux)

14h15 : Conferéncia sus l'escrivan occitan Joan Bodon « Joan Bodon : qual soi ? qual sèm ? » per **Joëlle Ginetet**

Dissabte 20 de novembre (Sala Fernan)

15h30 : Jòcs tradicionals pels pichons e grands animats per **Guy Reilles**

17h30 : Cantada dubèrta a totes : talhièr de cant, Calandreta, public...

18h00 : Concèrt - bal amb **Les Tresbadors**

19h30 : Repais del país (menar sietas e cobèrts)

21h00 : Bal amb **Fontanet**

23h00 : Tampadura del festenal amb **Les Tresbadors**

Tarifas :

teatre : participacion liura

conferéncia : participacion liura

jòcs tradicionals : a gratis

concèrt-recital Eric Fraj e Morgan Astruc : normal : 8 euros

-12 ans : a gratis

repais + bal : normal : 18 euros

-12 ans : 5 euros

bal Fontanet e Les Tresbadors : normal : 8 euros

-12 ans : a gratis

Entre-senhas e reservacions :

Cercle Occitan Prosper Estieu – 05.81.06.03.88 ostaloc09@orange.fr

Al moment que se debana lo festenal occitan de Pàmias, pensam a nòstres amics desapareguts ; aquí encara testimoniatsges

A Joan Claudi

Vaquí qu'ès partit. M'es pas brica possible de me calhar.
M'as tant ajudat dins mos engatjaments politics. Avèm percorrut amassa un brave tròç de l'Arièja per campanhas d'afichatge d'eleccions perdudas d'avança. Mas que d'entusiasme, de jòia, de rires, de discutidas.
Es atal qu'ai après de te conéguer, de presar tos vejaires, mès que mès pertinents, a mos uèlhs. Aviás ton sens critic, mas ai pas jamès sentit la mendra dolentisa en tu.
As pas jamès defaultat, e finalament as encarnat valors puslèu raras dins nòstra societat.
Amic fusuquères, Amic demòras.
Adiussiatz.

Jaume Pince

Los del talhièr d'occitan del fogal d'Autariba en remembre de nòstre amic Andrieu Pagés

Cada divendres, dempuèi mai de vint ans un talhièr d'occitan ensaja amb un desenat de personas de continuar de faire viure la nòstra lenga.

Andrieu Pagés se juntèt a nosautres e participèt a nòstre trabalh.

Coma escriviá quauques tèxtes, fa dos ans, lo grop decidiguèt de causer per sas recèrcas son librèt *Los mestiers desapareguts*.

Vos disi pas la fiertat de nòstre amic ! E dins la draia al cap de l'an, tota la còla anèt cap a Esperasan per visitar la capelariá !

Ara, Andrieu, sèm tristes davant ta cadiera vuèja, mas demoraràs viu dins nòstre còr e cantarem totjorn amb tu « Quand lo pastor va delargar... ».

Amb tota nòstra amistat te disèm mercé per ta preséncia atenguda e joiala pendent tot aquel temps.

La còla dels escolans autaribencs occitanistas : las tres Miquèlas, los dos Enrics, Susana, Josiana, Camilha, Francés, Annia, Anna-Maria, Pascala, Janina... e fòrça maites encara.

~~~~~

Istòrias del temps passat d'Alan Vidal

La farga

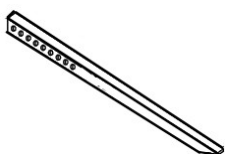
La farga se recantonava entram la galinièra e las sots dels pòrcs. Les païsans del vilatge i venián faurejar ; èran pas faures patentats mas sabián calfar le fèrre e jogar del martèl. Vertat que tot joves vegèron batanar les vièlhs, puèi pus grands les ajudèron e un jorn les remplacèron.

Cèrtas les artesans faures mancavan pas, se'n trobava dos a mens de cinc quilomètres mès èran reputats, a tòrt o a rason, carestius e coma caliá estalviar... Les trebalhs de farga s'endevenián amb l'aire del temps que l'ajuda entre vesins èra la règla. Sovent quand plaviá, les òmes venián faurejar, s'aconselhar, s'ajudar... e tanben charrar.

Le fuòc s'i alucava amb lenha menuda coma dins una chiminèa, puèi un còp plan arrapat i ajustavan le carbon. Un carbon menut, fòrt calorific, exprès pels faures, crompat al detalh a Pàmias e servat preciosament dins una saca de jute jol fogal de la farga. La figura cremesina de calor, un dròlle pro grand virava le ventilator, en escotant atentivament les òrdres que bramava le mèstre.

La farga tan silenciosa d'acostumat, aquel jorn s'emplenava de bruchs. Le buf qu'atissava las flambuscas, le violent gorgolh de l'aiga qu'i trempavan las pèças rojas, le faure que repotegava e les trucs repetits del martèl gròs que repalmava sus l'enclutge, fèrre contra fèrre...

Mès que mès i amolavan (malgrat que se fasquèsse en fargant !) les carrats dels arnesques, aquela pèça d'usura que dintra d'en prumièr dins la tèrra ; s'esquicava lèu, s'arondissia e la caliá tornar aponchugar. I afustavan tanben quora una relha, quora una pica o una rabassièra, i pedaçavan les trespès, i ribletavan un portal... Per ferrar les chavals, les fèrres s'i portavan al roge abans d'èsser directament aplicats sus la bata ; l'odor e le fum de còrna s'exalavan dins le vilatge. Nosaus, les mainatges gaitàvam de luènh, medusats per la magia de la farga. Le fèrre fonhat dins le carbon incandescent virava del negre al blanc en passant pel roge cerièra. L'òme en

martelant sus l'enclutge, torciá, aplatissiá, plegava, aponchava... segon son idèa, le fèrre vengut pasta de moladar.

L'escosent èra pertot, sens gants, ni clucas, ni davantal de cuèr... tot le monde se'n malfisava. Ai pas brica le sovenir que qualqu'un s'agèsse cremat a la farga. Se paravan en utilisant un long pica-fuòc, pinças diversas, mordassas, un pelhòt banhat, un ferratat d'aiga...

Las òbras acabadas, cubrissián le fogal de cendres per estofar le fuòc e sustot per estalviar le carbon que cremèsse pas per res. Alavetz la farga tornava trobar le fred, l'escur, le silenci, sa patz.

~~~~~

La cronica de Claudina Solhà

Voiatge dins Aude

Les dissabte 16 e le dimenge 17 d'octobre, le Cèrcle occitan deth Coserans que fírem un desplaçament an d'anar véser una partida del departament vesin. Aquí quate punts de viste de lòcs diferents.

Minèrvas

Un còp passadis Homps (Òmps ?) e Olonsac, al mieg de las vinhas rogenças de la tardor, que puejèrem en aquel vilatge tant caracteristic.

Quin espant quand apercebèrem aquelas maisons pausadas aishús la ròca, enrodadas de despèrs que las duas ribèras, la Cessa e le Brian, crusèren desempueish la nhet dels tempses ! Ara que non son cap mès que dus liets de calhaus, sense aiua... que's cal eimagenar la potencia d'aquelas fòrças !

Per carrèras ribas que mos passegèrem. En prumèr que mos recebèc per una grana tor, la Candela, dreita coma una i, vestitge del castèl. Que n'i demora pr'aquò un flòc de remparts, bastidis aishul vueit, coma las maisons giradas per defòra. Pueish qu'arribèrem al musèu arqueologic, ont las gents del país an saput güardar-i totas las pèiras fossilas trobadas a l'entorn, e pausadas aquí desempueish milions d'annadas per la mar.

E, mès pròishi de nosautis, utisses, tapís, pèças de moneda, grasalas, vases, e mema veire. E tabés una exposicion aishús la Crosada dels Albigesis, e particularament aishús le lenhièr d'aquí, ont periren pel fòc pròishi de dus cents catars !

Chiu al delà, la glèisa romana, en partida del siègle XI, qu'é plan entretenuda. L'autà blanc, de marme de Carrara, d'una sola pèça, plan vielh, que servia de taula de justícia. E que pòrta gravats les noms dels que la rendian. Dins le bastiment las gents que s'i venguian refugiar pendent las atacas.

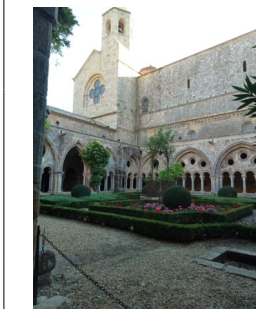
Que i auria tant a díser encara... mes que cal passar a la seguida.

Joseta Picamal

Abadia de Fontfreda

Après èste-mos pergudis, al cap de duas oras de camin, que i arribam pr'aquò. Aquel impausant monument que fuc bastit al siègle XI, e agranit e embelinat a mesura qu'on avançava dins le temps. Que fuc fondada en 1093. Benedictina a la debuta, que devenguèc cisterciana a partir de 1145. Les monges que's consacrèren mès a la pregària, deishant de costat les trebalhs manuals, fètis per laïcs. Que non i a cap mès desempueish quanta.

En 1908, qu'é la possession d'una familha que demora en una partida dels bastiments. L'abadia, abandonada, que demanèc plan reparacions abans de la desobrir als visitaires. Que n'an fèt un lòc artistic plan viu, amb un flòc d'exposicions e de concèrts.

Qu'entram per çò qu'èra un grand refectòri, que mos permet d'arribar a la cort d'aunor, dant accès als autis bastiments. De notar un clastre subrebèl, e una abaciala d'estile roman, amb veirals majestuosis, ont dominan rogs e blus d'una grana beutat.

A l'estatge, d'autas salas, las dels monges, per minjar e dormir. Defòra, un òrt de rosèrs mes en fin de sason. Al printemps, que dèven èste tan polidis !

Le monument qu'auria meritat d'èste visitat un pauc mès longtemps ; mes que juguèrem de malachança : que mos metèren a la pòrta a las 17 e mieja, que i avia un concèrt a 18 h !

Alavetz, chiu malcoradis, que reprenguèrem la rota, cap a Grissan, ont sopèrem e mos dormirem.

Mari-Clàudia Mona
(Seguida le mes que vié)